

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN OKULLARDA UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Tekin ÇOLAKOĞLU *

Suat KARAKÜÇÜK *

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de sporun topluma yaygınlaştırılması açısından okul sporları ve okul sporlarında önemli görevler üstlenmiş olan beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunları tespit etmektir.

Araştırmanın evrenini, M.E.B'e bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise, Ankara'da 2002-2003 eğitim öğretim döneminde görev yapan 546 beden eğitimi öğretmeni arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş 347 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın problemine ilişkin olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin demografik bilgileri ve okullarında karşılaştıkları çeşitli durumları tespit etmek için bir anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerin yüzde ve frekans değerleri alınmış, bazı sorular için ANOVA değerleri hesaplanarak tablolar haline dönüştürülmüştür.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin, %28.8'i "42 yaş ve üstü" gurubunda, %60.2'si de "erkek" dir. Araştırma gurubunun %83.3'ünün "idari görevinin olmadığı", %60.8'inin "okullarındaki sportif faaliyetlerde maddi sıkıntılar çektiği", %73.4'ünün "okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olmadığını", %89'unun "sporun topluma yaygınlaştırılmasında okul sporlarının etkili olduğunu" %96'sının ise "okullararası yapılan spor organizasyonlarının ülke sporuna katkı sağlayacağını" belirttikleri tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; beden eğitimi öğretmenlerinin, okul sporlarının ülke sporuna katkı sağlayacağı, okul sporlarında maddi sıkıntı, tesis sorunu ve idari sorun yaşandığı, sporun topluma yaygınlaştırılmasında ve öğrencinin akademik başarısının artırılmasında okul sporlarının etkili olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Beden Eğitimi Öğretmenleri, Okul Sporları

Geliş tarihi: 13.12.2006; Yayına kabul tarihi: 19.03.2007

* Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, ANKARA

A RESEARCH OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS PROBLEMS WHICH FACED ON PRACTICE IN SCHOOLS

ABSTRACT

The aim of this research is to find out the application problems that are faced by the physical education teachers who have an important role on school sports and school sports in terms of spreading sports to society in Turkey.

The universe of the research constitutes physical education teachers work at schools of Ministry of National Education. The sample of the research constitute 347 randomly selected physical education teachers among 546 physical education teachers work in Ankara in 2002-2003 academic year.

Related to the problem of the research, a questionnaire is applied to find out the demographic information and several problems in their schools. The rates and frequency values of the questionnaire data are considered, these values put into tables by calculating Anova values for some questions.

The physical education teachers participated in this research stated that; %28.8 of them is 42 age and over, %60.2 of male, %83.3 has no administrative position, %60.8 has economic problems in sportive facilities, %73.4 thinks that hours of physical education courses are not adequate, %96 considers that sports organizations among schools would be beneficial for national sports.

Consequently, physical education teachers concluded that school sports would be beneficial for national sports; they face with economic limitations, lack of sports facilities and administrative problems; school sports would be affective for spreading sports in society and improving the academic accomplishment of students.

Key words: *Physical Education Teachers, Practice in School.*

GİRİŞ

Spor, "çağımızın modern toplumlarında kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgu"⁽¹¹⁾ olarak tanımlanmıştır.

Sporun etkin özellikleri ise "barışçı bir toplumun yaratılmasında en önemli rollerden birini oynayan bir faktör, Milli düzeyde birleştirici, birlik beraberliği sağlayıcı, sosyal ve toplumsal rollerinin yanında, milletlerarası düzeyde ülkeleri birbirine yaklaştıracı ve barışı sağlayıcı roller üstlenmiştir"⁽¹⁴⁾ olarak tanımlanmıştır.

"Çocukların ve gençlerin içindeki saldırganlığın ve geçimsizliğin törpülenmesi, yetişkinlerin günlük hayattaki sıkıntı, yorgunluk ve tek düzeliliğin verdiği gerginliklerin giderilmesi beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle gerçekleştirilmektedir. Çocuğun oyun içinde, oyun kurallarına göre hareket etmesini öğrenmesi, kuralları ve yasaları kolay tanınmasına ve daha uyumlu bir kişi olarak toplumda yerini almasına ortam hazırlar. Spor yapan birey, kendine, takımına, taraftarına ve temsil ettiği kesime zararlı olabilecek davranışlardan kaçınır, öz denetimle disipline olur, Sporda sağladığı üstün başarısı, kişiliği ve zekasıyla arkadaşlarına ve çevresine sağladığı üstünlük, onun zamanla liderlik özelliklerini ortaya çıkarır"⁽²¹⁾ şeklinde ifade edilmiştir.

Bu noktadan hareketle, "beden eğitimi öğretmenleri, ders içi ve ders dışı beden eğitimi spor etkinlikleriyle, hem ülke sporuna hem de genel eğitime önemli katkılar sağlamaktadır. Çeşitli spor branşlarına yetenekli öğrencilerin farkına varılması ve onları bu yetenekleri doğrultusunda ülke sporu için yönlendirebilmesi de beden eğitimi öğretmenlerinin önemli sorumlulukları ve görevleri içine girmektedir"⁽¹⁹⁾.

"Dünyada spor örgütlenmeleri ve spor hizmetlerinin çok çeşitlilik göstermesine rağmen genel ortak yanları, devletin denetleyici, destekleyici ve özendirici rol oynamasıdır. Spor teşkilat yapısının Avrupa Birliğine uyumlu hale getirilmesi konusunda değişiklikler öngörülmektedir. Yerel yönetimler, özel teşebbüs ve spor kulüpleri bu yeni yapılanma kapsamında spor hizmet birimleri oluşturmak durumunda kalacaklardır. Böylece, hem hizmet konusundaki arz-talep dengelenebilecek, hem de yöresel düzeyde ihtiyaca dönük yapılanma ve hizmet üretimi sağlanabilecektir. AB sporun eğitim üzerindeki olumlu etkisine olan güven paralelinde, Avrupa Konseyi ve Parlamentosunun 291/2003/EC sayılı kararı ile 2004 yılı "Avrupa'da Eğitimin Sporun Aracılığıyla Gerçekleştirilmesi Yılı" olarak kabul edilmiştir"⁽⁷⁾.

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı, Türkiye'de sporun topluma yaygınlaştırılması açısından okul sporları ve okul sporlarında önemli görevler üstlenmiş olan beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve değerlendirmek olarak belirlenmiştir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma betimsel bir yöntem içermektedir.

İlgili literatür taranarak konuya ilişkin bilgilere yer verilmiş ve bazı sayısal verilerle desteklenmiştir.

Araştırma için bir anket geliştirilerek beden eğitimi öğretmenlerine verilmiştir. Bu anket ile elde edilen verilerle araştırmanın problemine çözüm aranmıştır.

Araştırmanın evrenini, M.E.B'e bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise, Ankara'da 2002-2003 eğitim öğretim döneminde görev yapan 546 beden eğitimi öğretmeni arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş 347 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur⁽²⁰⁾.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket alanın uzmanlarının da görüş ve önerileri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket 25 kişilik bir beden eğitimi öğretmeni grubuna verilmiş, doldurulan anketlere göre sorulardaki eksiklikler giderilerek yeniden düzenlenmiştir.

500 anket araştırmacı tarafından elden dağıtılmıştır. Geriye dönen 362 anket tekrar kontrol edilerek hatalı doldurulan 15 anket değerlendirme dışı bırakılarak, 347 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Toplanan anketlerde verilerin işlenmesi bilgisayar vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Anketlerdeki verilerin çözümlenmesinde istatistikçilerin de görüşleri alınarak, frekans ve yüzde dağılımları bulunmuş, ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesinde ANOVA testi kullanılmış, 5'li Likert ölçeğine göre derecelendirilmiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

Anketteki verilerin değerlendirilmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	138	39.8
	Erkek	209	60.2
	Toplam	347	100
Yaş	21-25	42	12.1
	26-30	65	18.7
	31-36	76	21.9
	37-41	64	18.4
	42 ve üstü	100	28.8
	Toplam	347	100
Meslekteki Hizmet Süresi	1-5 yıl	95	27.4
	6-10 yıl	70	20.2
	11-15 yıl	60	17.3
	16-20 yıl	52	15.0
	21 ve üstü	70	20.2
	Toplam	347	100
Lisansüstü Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	35	10.1
	Doktora	2	.6
	Toplam	37	10.7
Yetiştigi Çevre	Büyükşehir	200	57.6
	İl	98	28.2
	İlçe	43	12.4
	Kasaba-Köy	6	1.7
	Toplam	347	100
	Görev Yapılan Okulun Kademesi	İlköğretim	136
Orta Öğretim		211	60.8
Toplam		347	100

Tablo 1'e bakıldığında, beden eğitimi öğretmenlerinin %60.2'sinin erkek, %28.8'inin 42 yaş ve üstü yaş grubunda, %27.4'ünün hizmet sürelerinin 1-5 yıl olduğu, %10.1'inin yüksek lisans %0.6'sının doktora yaptığı, %57.6'sının büyükşehir de yetiştiği, %60.8'inin ortaöğretimde %39.2'sinin ilköğretimde görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 2: Beden Eğitimi Öğretmenlerine İlişkin Bazı Değişkenler

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
İdari Görev	evet	58	16.7
	hayır	289	83.3
	Toplam	347	100
Hizmet İçi Eğitim Alma	evet	228	65.7
	hayır	119	34.3
	Toplam	347	100
Milli Sporcu Olma	evet	36	10.4
	hayır	311	89.6
	Toplam	347	100
Aktif Olarak Halen Spor Yapma	evet	132	38.0
	hayır	215	62.0
	Toplam	347	100
Okul Dışında ki Spor Tesislerinden Faydalanma	evet	165	47.6
	hayır	182	52.4
	Toplam	347	100
Okul Takımı Çalıştırma Durumu	evet	245	70.6
	hayır	102	29.4
	Toplam	347	100
Öğrencileri Spor Branşlarına Yönlendirme	evet	329	94.8
	hayır	18	5.2
	Toplam	347	100

Tablo 2'deki verilere göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, %16.7'sinin idari bir görev aldığı, %65.7'sinin hizmet içi eğitim aldığı, %10.4'ünün Milli sporcu olduğu, %38.0'ının halen aktif spor yaptığı, %47.6'sının kendi okulu dışındaki spor tesislerinden öğrencileri için faydalandığı, %70.6'sının okulda takım veya takımlar çalıştırdığı, %94.8'inin beden eğitimi derslerinde öğrencilerini bir spor branşına yönlendirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 3: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mevcut Durumlarına İlişkin Bazı Değişkenler

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Spor Kulüplerinde Sporcunuz Var mı?	evet	265	76.4
	hayır	82	23.6
	Toplam	347	100
Spor Kulüpleri ile Öğrencileriniz İçin Koordinasyon Sağlıyor musunuz?	evet	227	65.4
	hayır	120	34.6
	Toplam	347	100
Gençlik Spor İl ve İlçe Müdürlükleri ile Öğrencileriniz İçin Koordinasyon Sağlıyor musunuz?	evet	219	63.1
	hayır	128	36.9
	Toplam	347	100
Spor Kulüplerinde Lisanslı Spor Yapararak Başarı Elde Eden Sporcunuz Var mı?	evet	134	38.6
	hayır	213	61.4
	Toplam	347	100
Milli sporcunuz Var mı?	evet	78	22.5
	hayır	269	77.5
	Toplam	347	100

Tablo 3 incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin %76.4'ünün spor kulüplerinde lisanslı sporcusu olduğu, %65.4'ünün öğrencileri için spor kulüpleri ile koordinasyon sağladığı, %63.1'inin öğrencileri için gençlik spor il ve ilçe müdürlükleri ile koordinasyon sağladığı, %38.6'sının öğrencilerinin spor kulüplerinde lisanslı spor yaparak başarı elde ettiği, %22.5'inin Milli sporcusunun olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okullar Arası Yapılan Spor Organizasyonlarında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Karşılaşılan Sorunlar	f	%
Malzeme sorunu	160	46.1
İdari sorunlar	130	37.5
Öğrencilerin ilgisizliği	62	17.9
Tesis sorunu	157	45.2
Maddi sıkıntılar	211	60.8
Organizasyonlarda hakem eksikliği	54	15.6
Velilerden kaynaklanan sorunlar	128	36.9
Diğer	10	2.9

N:347

Tablo 4 incelendiğinde; beden eğitimi öğretmenlerinin okullar arası yapılan spor organizasyonlarında karşılaşılan sorunlar, %60.8'lik bir oranla maddi sıkıntılar, %46.1'lik oranla malzeme sorunu, %45.2'lik oranla tesis sorunu, %37.5'lik oranla idari sorunlar, %36.9'luk bir oranla velilerden kaynaklanan sorunlar, %17.9'luk bir oranla öğrencilerin ilgisizliği, %15.6'lık oranla organizasyonlarda hakem eksikliği olduğu yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullarda Karşılaştıkları Çeşitli Durumlara ve Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Ortalama Değerleri

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okulunuzdaki spor araç gereç ve malzemelerinizin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz	66	19.0	158	45.5	20	5.8	73	21.0	30	8.6	2.55
Okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz	72	20.7	183	52.7	26	7.5	58	16.7	8	2.3	2.27
Sporun topluma yaygınlaştırılmasında okul sporlarının etkili olduğu görüşüne katılıyor musunuz	2	0.6	22	6.3	14	4.0	152	43.8	157	45.2	4.27
Öğrencilerinizin ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katılıyor musunuz	2	0.6	4	1.2	8	2.3	154	44.4	179	51.6	4.45
Okul içi yapılan spor organizasyonlarının önemli olduğu görüşüne katılıyor musunuz	2	0.6	2	0.6	-	-	166	47.8	177	51.0	4.48
Okullar arası yapılan spor organizasyonları ülke sporuna katkı sağlar görüşüne katılıyor musunuz	4	1.2	6	1.7	4	1.2	172	49.6	161	46.4	4.38
Öğrencilerinizin okul dışında bir spor kulübünde spor yapması görüşüne katılıyor musunuz	6	1.7	6	1.7	8	2.3	178	51.3	149	42.9	4.32

"Okulunuzdaki spor araç gereç ve malzemelerinizin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %45.5'inin "katılmıyorum" ($x=2.55$) şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

"Okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %52.7'sinin "katılmıyorum" ($x=2.27$) seçeneğini tercih ettikleri görülmüştür.

"Sporun topluma yaygınlaştırılmasında okul sporlarının etkili olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %45.2'si "tamamen katılıyorum", %43.8'i "katılıyorum" ($x=4.27$) seçeneğini işaretlemişlerdir.

"Öğrencilerinizi ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna beden eğitimi öğretmenlerinin %51.6'sı "tamamen katılıyorum", %44.4'ü "katılıyorum" ($x=4.45$) demişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenleri okul içi yapılan spor organizasyonlarının önemli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %51.6 oranında "tamamen katılıyorum", %47.8 oranında "katılıyorum" ($x=4.48$) demişlerdir.

"Okullar arası yapılan spor organizasyonları ülke sporuna katkı sağlar, görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %49.6'sı "katılıyorum", %46.4'ü "tamamen katılıyorum" ($x=4.38$) seçeneğini tercih ettikleri görülmüştür.

"Öğrencilerinizin okul dışında bir spor kulübünde spor yapması görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verdikleri cevaplarda %51.3'ü "katılıyorum", %42.9'u "tamamen katılıyorum" ($x=4.32$) seçeneğini tercih ettikleri görülmüştür.

Beden eğitimi öğretmenlerinin, "Okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" maddesine ilişkin görüşlerinde yaşlarına göre anlamlı bir farklılık vardır [$F(4-342)= 2.666$; $p < 0.05$]. 31-36 yaş ($x=2.50$) grubun 21-25 yaş ($x=1.86$) grubundaki öğretmenlerin görüşlerinden daha olumlu düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin, "Öğrencilerinizi ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katılıyor musunuz" maddesine ilişkin görüşlerinde yaşlarına göre anlamlı bir farklılık vardır [$F(4-342)= 3.829$; $p < 0.05$]. 21-25 yaş ($x=4.76$) grubun 26-30 yaş grubundaki öğretmenlerin görüşlerinden, ayrıca 21-25 yaş ($x=4.76$) grubunun 37-41 yaş ($x=4.31$) grubundaki öğretmenlerin görüşlerinden ve 21-25 yaş ($x=4.76$) grubunun da 42 yaş ve üstü ($x=4.42$) grubundaki öğretmenlerin görüşlerinden daha olumlu düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin, "Okul dışı yapılan sportif etkinliklerden dolayı öğrenciler derslerinde başarısız olur, görüşüne katılıyor musunuz" maddesine ilişkin görüşlerinde yaşlarına göre anlamlı bir farklılık vardır [$F(4-342)= 2.689$; $p < 0.05$]. 21-25 yaş ($x=4.48$) grubundaki öğretmenlerin 42 yaş ve üstü ($x=3.88$) grubundaki öğretmenlerin görüşlerinden daha az katıldıkları söylenebilir.

Tablo 6: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okullarında Karşılaştıkları Çeşitli Durumların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Anket Maddeleri	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
Okulunuzdaki spor araç gereç ve malzemelerinizin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	15.077	4	3.769			
	Gruplar içi	528.889	342	1.546	2.437	.057	-
	Toplam	543.965	346	-			
Okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	11.388	4	2.847			
	Gruplar içi	365.148	342	1.068	2.666	.032	1-3*
	Toplam	376.536	346	-			
Sporun topluma yaygınlaştırılmasında okul sporlarının etkili olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	7.781	4	1.945			
	Gruplar içi	244.294	342	.714	2.723	.059	-
	Toplam	252.075	346	-			
Öğrencilerinizi ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	6.427	4	1.607			1-2*
	Gruplar içi	143.538	342	.420	3.829	.005	1-4*
	Toplam	149.965	346	-			1-5*
Okul içi yapılan spor organizasyonlarının önemli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	2.771	4	.693			
	Gruplar içi	119.857	342	.350	1.977	.098	-
	Toplam	122.628	346	-			
Okullar arası yapılan spor organizasyonlarının ülke sporuna katkı sağlar görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	4.474	4	1.118			
	Gruplar içi	169.549	342	.496	2.256	.063	-
	Toplam	174.023	346	-			
Okul dışı yapılan sportif etkinliklerden dolayı öğrenciler derslerinde başarısız olur. görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	11.031	4	2.758			
	Gruplar içi	350.709	342	1.025	2.689	.031	1-5*
	Toplam	361.741	346	-			
Öğrencilerinizin okul dışında bir spor kulübünde spor yapması görüşüne katılıyor musunuz?	Gruplar arası	4.618	4	1.155			
	Gruplar içi	194.875	342	.570	2.026	.090	-
	Toplam	199.493	346	-			

TARTIŞMA SONUÇ

Bu araştırmada, sporun topluma yaygınlaştırılması açısından okul sporları ve okul sporlarında önemli bir rol oynayan beden eğitimi öğretmenleri araştırma kapsamına alınmış ve beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel özellikleri, okullardaki mevcut durum tespiti ve bazı konulara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel özelliklerine bakıldığında, %60.2'sinin "erkek", %28.8'inin "42 yaş ve üstü" %27.4'ünün hizmet sürelerinin "1-5 yıl" olduğu, %10.1'inin "yüksek lisans", %0.6'sının "doktora" eğitimi aldığı, %57.6'sının "büyük şehirde" yetiştiği, %60.8'inin "ortaöğretimde" %39.2'sinin "ilköğretimde" görev yaptıkları görülmektedir (Tablo 1).

Beden eğitimi öğretmenlerinin, %16.7'sinin "idari bir görev" aldığı, %65.7'sinin "hizmet içi eğitim aldığı", %10.4'ünün "Milli sporcu" olduğu, %38'inin halen "aktif spor yaptığı", %47.6'sının "kendi okulu dışındaki spor tesislerinden öğrencileri için faydalandığı", %70.6'sının "okulda takım veya takımlar çalıştırdığı", %94.8'inin "beden eğitimi derslerinde öğrencilerini bir spor branşına yönlendirdiği" tespit edilmiştir (Tablo 2).

Öğretmenlerin okul dışındaki spor tesislerinden faydalanması okul spor tesislerinin yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilir. "M.E.B yeni yapılacak okul projelerinde yer almasına rağmen"⁽¹⁰⁾ spor tesisi yatırımlarını çeşitli sebeplerden dolayı değişikliğe uğratması ise oldukça düşündürücüdür. Günümüzde kötü alışkanlıkların (içki, sigara, uyuşturucu) çoğaldığı, sigara içme alışkanlığının ilköğretim kademelerine kadar indiği, uyuşturucu kullanımının orta öğretimde gittikçe yaygınlaştığı bilinmektedir. Sivrikaya ve arkadaşlarının (1997) 5300 öğrenci üzerinde yapmış oldukları araştırmada ilk ve orta dereceli okullarda sigara içme oranının erkek öğrencilerde %40 bayan öğrencilerde ise %21.1 olarak tespit etmişlerdir⁽¹⁸⁾. Spor yoluyla bu kötü alışkanlıkların kullanımının azalacağı, sağlıklı ve zinde bir toplum yetiştirilebileceği söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin %76.4'ünün "spor kulüplerinde spor yapan öğrencilerinin olduğu", %65.4'ünün "öğrencileri için spor kulüpleri ile koordinasyon sağladığı", %63.1'inin "öğrencileri için gençlik spor il ve ilçe müdürlükleri ile koordinasyon sağladığı", %38.6'sının "öğrencilerinin spor kulüplerinde lisanslı spor yaparak başarı elde ettiği", %22.5'inin ise "Milli sporcusunun" olduğu yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 3).

Öğretmenlerin öğrencileri için spor kulüpleri, gençlik spor il ve ilçe müdürlükleri ile koordinasyon sağlamaya çalışmaları, sporun geleceği topluma yaygınlaşması kurumlar arası işbirliğinin sağlanması bakımından olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir.

Fakat Çoban ve arkadaşlarının (2003) yaptığı araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin, gençlik spor il ve ilçe müdürlükleri tarafından mesleki olarak kabul görmeme oranını %13 "hiç inanmıyorum", %35.1 ise "inanmıyorum" şeklinde tespit etmişler ve beden eğitimi

öğretmenlerinin %18.2'sinin yıl içerisinde gençlik spor il ve ilçe müdürlüklerine "hiç gitmedikleri" tespit edilmiştir⁽⁶⁾. Sporun sevk ve idaresinden sorumlu kuruluş ile uygulayıcıları arasındaki bu kopukluk ve diyalog eksikliği ise oldukça düşündürücüdür.

Beden eğitimi öğretmenleri okullar arası spor organizasyonlarında karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak, %60.8'lik bir oranla "maddi sıkıntılar", %46.1'lik oranla "malzeme sorunu", %45.2'lik oranla tesis sorunu, %37.5'lik oranla "idari sorunlar", %36.9'luk bir oranla "velilerden kaynaklanan sorunlar", %17.9'luk bir oranla "öğrencilerin ilgisizliği", %15.6'lık oranla "organizasyonlarda hakem eksikliği" olduğu yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 4). Bilir ve Ay'ın (2002) yaptığı araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin %37.14'ünün "okul müdürleri", %22.86'sının ise "okul müdür yardımcıları" ile çatışma yaşadıklarını, yaşanan bu çatışmanın %34.14'ünün "beden eğitimi dersi", %20'sinin ise "ders dışı sportif etkinlikler" için yaşandığını ve yaşanan bu sorunların %57.14'ünün "moralini olumsuz etkilediği" ve %42.86'sının "işe yönelik çabalarını azalttığını" tespit etmişlerdir⁽²⁾. Yapılan bu araştırmada bulunan sonuçlarla araştırmanın sonuçları paralellik arz etmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin görüşlerine bakıldığında ise; (Tablo 5)

"Okulunuzdaki spor araç gereç ve malzemelerinizin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna %45,5 beden eğitimi öğretmeni "katılmıyorum" ($x=2.55$) demiştir. Bu bulgulara göre, beden eğitimi öğretmenleri, okuldaki spor araç ve gereçlerin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Spor malzemelerinin yetersizliği ise yeterli ödenek ayrılmadığı, okul spor kollarınca toplanan paranın yetersizliği, okul idaresinin ilgisizliği, yerel yönetimlerin ve öğrenci velilerinin duyarsızlığı şeklinde yorumlanabilir.

"Okullardaki beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna "katılmıyorum" ($x=2.27$) diyenlerin oranı gurubun %52.7'sidir.

"Sporun topluma yaygınlaştırılmasında okul sporlarının etkili olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin %45.2'si "tamamen katılıyorum" yönünde görüş bildirirken, %43.8'i "katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri ($x=4.27$) "Tamamen Katılıyorum" düzeyinde olmuştur. Ekici'nin (2002) yaptığı araştırmada, spor federasyonları yönetim kurulu üyelerinin ilgili federasyonlarının öncelikli politikalarının sporun topluma yaygınlaştırılması olması gerektiği yönünde (%75.1) görüş bildirmişlerdir⁽⁹⁾. Karakuş ve arkadaşlarının (2000) belediye meclis üyeleri üzerine yaptığı araştırmada, spor yatırımı yapılırken dikkate alınması gereken hedef kitlenin öncelikle çocuklar olduğu (%56.66), ikinci önceliğin ise gençler (%26.66) olduğu sonucuna ulaşılmıştır⁽¹²⁾. Bu bulgulardan hareketle sporcu piramidinin tabanını oluşturan okul sporlarına desteğin artırılması, federasyonlar ve okullar arası iletişimin sağlanması ve federasyonlar tarafından desteklenmesinin, sporun topluma yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynayacağı söylenebilir.

"Öğrencilerinizi ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin %51.6'sı "tamamen katılıyorum" yönünde görüş bildirirken, %44.4'ü "katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri ($\bar{x}=4.45$) "Tamamen Katılıyorum" düzeyinde olmuştur. Karaküçük ve arkadaşlarının (2000) okul yöneticileri üzerine yaptığı araştırmada, okul yöneticilerinin de "ders dışı etkinliklerin önemli olduğunu" (%51.2) ve "ders dışı etkinlikler olarak sportif etkinlikleri düşündükleri" ve bu etkinlikler için en fazla "beden eğitimi öğretmenlerinden" (%77.4) yararlanmak istediklerini belirtmişlerdir⁽¹⁶⁾. Beden eğitimi öğretmenleri ise bu tür etkinliklerde idare ile sorun yaşadıklarını (Tablo 4) belirtmişlerdir. Yine Karaküçük (1999) okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklere yaklaşımlarının incelendiği araştırmasında, öğrencileri ders dışı etkinliklere yönlendirmede "beden eğitimi öğretmenlerinin" bu konuda daha etkin (%41.3) olduklarını ortaya koymaktadır⁽¹⁷⁾. Karaküçük ve arkadaşlarının (1997) sporcular üzerinde yaptığı farklı bir çalışmada, sporcuların büyük bir çoğunluğunun %52.2 oranında spora ilk defa "okulda" başladıklarını, spora yönlendirmede de "beden eğitimi öğretmenlerinin" %30.5 daha etkin olduklarını tespit etmiştir⁽¹⁸⁾. Sunay ve arkadaşlarının (1996) yaptığı araştırmada, lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinde "belli bir spor branşına yönlendirilme" %86.7 beklentisinde oldukları, bu beklentilerinin %14.5 oranında "tamamen gerçekleştiği", %39.1 oranında "kısmen gerçekleştiği", fakat %46.4 oranında ise hiç gerçekleşmediği" tespit edilmiştir⁽¹⁹⁾. Tablo 5'deki verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin %96 gibi büyük bir çoğunluğun, öğrencilerin ders dışı etkinlikler olarak yapılan sportif çalışmalara yönlendirilmesi görüşüne katıldıkları tespit edilmiş olmasına rağmen, uygulamada bazı eksikliklerin veya olumsuzlukların olduğunu söylemek mümkündür. Çon ve arkadaşlarının (1997) Samsun'da yaptığı araştırmada öğrencilerin spora yönelmesinde "arkadaş çevresinin" %20.3 ve "spor kulübünün" %15.36 daha etkili olduğu, "beden eğitimi öğretmeninin" ise %14.07 gibi bir oranda kaldığı görülmektedir⁽⁶⁾. Yine Aslan ve arkadaşları (2002) Kocaeli bölgesinde yaptıkları bir araştırmada, "beden eğitimi öğretmeninin öğrencileri spora yöneltmedeki etkisini" %43.40 oranında tespit etmiştir⁽⁴⁾. Bulunan sonuçlardaki bu çelişkiler; beden eğitimi öğretmenlerinin konuya biraz daha hassasiyet göstermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çelişkilerin kaynaklarının, okul spor tesislerinin yetersiz olduğu, bölgesel spor kültürlerinin farklı olabileceği, bölgelerin sosyal değer yargılarındaki farklılıklar, öğrencinin sportif etkinliklerden dolayı derslerindeki başarı oranının düşebileceği kaygısını taşıması şeklinde de ifade edilebilir.

"Okul içi yapılan spor organizasyonlarının önemli olduğu görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin %51.6'sı "tamamen katılıyorum" yönünde görüş bildirirken, %47.8'i "katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri ($\bar{x}=4.48$) "Tamamen Katılıyorum" düzeyinde olmuştur. Karaküçük (1999) yapmış olduğu çalışmada, "ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin sosyal ilişkilerde daha başarılı olduklarını" (%79.6) tespit etmiştir⁽¹⁷⁾.

Bu bulgulardan hareketle, beden eğitimi öğretmenlerinin %99.4 gibi büyük bir çoğunluğun, Okul içi yapılan spor organizasyonlarının önemli olduğu görüşüne katıldıkları tespit edilmiştir.

"Okullar arası yapılan spor organizasyonları ülke sporuna katkı sağlar, görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde ($x=4.38$) "Tamamen Katılıyorum" düzeyinde olmuştur. Bu bulgulara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin %96 gibi büyük bir oranın bu görüşe katıldıkları tespit edilmiştir. 2003 yılında Çin'de düzenlenen Dünya Liselerarası Futbol Şampiyonası'nda, Trabzon Lisesinin üstelik en çok gol atan ve en az gol yiyen takım olarak şampiyon olduğunu⁽⁹⁾ hatırlamak gerekir. Milletler mücadelesinin spor yoluyla yapıldığı günümüzde, spordaki uluslararası başarıların ülkelerin tanıtımlarına katkı sağladığı, ülke insanlarının sportif başarıdan dolayı toplumsal morallerinin yükseldiği ve ülke tanıtımına katkısının olduğu başlıca etkenler olarak söylenebilir.

"Öğrencilerinizin okul dışında bir spor kulübünde spor yapması görüşüne katılıyor musunuz" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin %51.3'ü "katılıyorum" yönünde görüş bildirirken, %42.9'unun "tamamen katılıyorum" seçeneğini tercih ettikleri görülmüştür. Bu maddeye ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri ($x=4.32$) "Tamamen Katılıyorum" düzeyinde olmuştur. Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir oranının (%94.2), öğrencilerinin okul dışında bir spor kulübünde spor yapması görüşüne katıldıkları tespit edilmiştir. Tablo 3'deki "Spor Kulüpleri İle Öğrencileriniz İçin Koordinasyon Sağlıyor musunuz" sorusuna verilen cevaplara bakıldığında ise %65.4 "evet" gibi bir oran tespit edilmiştir. Bu iki bulgu arasındaki sayısal fark bir çelişkiyi ifade etmektedir.

"Okul dışı yapılan sportif etkinliklerden dolayı öğrenciler derslerinde başarısız olur görüşüne katılıyor musunuz" ifadesine verilen cevapların dağılımı incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin %82.2'si "katılmıyorum" ($x=4.08$) yönünde görüş belirtmişlerdir. Karaküçük (1999) yapmış olduğu araştırmada, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin %35.6'sının "akademik başarılarını olumlu", %53.4'ünün ise "kısmen olumlu etkilediği" tespit edilmiştir⁽¹⁷⁾. Bulgu ve arkadaşlarının (2002) 12-17 yaş arası ümit milli sporcular üzerinde yaptığı araştırmada sporcuların derslerinde daha başarılı oldukları (%73.2) tespit edilmiştir⁽⁹⁾. Çoban ve arkadaşları (2003) yaptığı araştırmada, sporcu öğrencilerin okul takımına girdikten sonra derslerinde (%42,5) "olumlu-çok olumlu" olarak başarılarının arttığı tespit edilmiştir⁽⁹⁾.

Bu bulgu, okul dışı yapılan sportif etkinliklerden dolayı öğrencilerin derslerindeki başarılı olduklarını, spora daha fazla yönlendirilme yapıldığı takdirde akademik başarının artabileceğinin bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak yapılan bu araştırmada; okul sporlarının ülke sporuna katkı sağlayacağı, okul sporlarında maddi sıkıntı, tesis sorunu ve idari sorun yaşandığı, sporun topluma yaygınlaştırılmasında ve öğrencinin akademik başarısının artırılmasında okul sporlarının etkili olacağı ortaya çıkmıştır.

KAYNAKLAR

1. ASLAN, M. F., BAŞARAN, Z., "Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin, Beden Eğitimi Öğretmeni Ve Çevrenin Etkileri" 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 27-28 Ekim 2002.
2. BİLİR, P., AY, Ü., "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çatışma Yönetimi Stratejileri: Adana'da Bir Alan Araştırması" Spor Araştırmaları Dergisi, 6 (6), 2002, ss 119-137.
3. BULGU, N., AKCAN, F., "Spor ve Toplumsallaşma". Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, 10-11 Ekim 2003, ss, 156-159.
4. ÇOBAN, B., DEVECİOĞLU, S., ZİREK, O., SARIKAYA, M., GÜLER, G., TURAN, M., "Okul Takımlarında Faaliyet Gösteren Sporcu Öğrencilerin Faaliyet Amaçları Ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Elazığ İli Örneği)" Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, ss 396-404, 10-11 Ekim, Ankara, 2003
5. ÇOBAN, B., DEVECİOĞLU, S., ZİREK, O., SARIKAYA, M., GÜLER, G., TURAN, M., "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gençlik Spor İl Müdürlüğü İle İlişkilerinin Belirlenmesi" Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, 10-11 Ekim, 2003, ss, 307-315.
6. ÇON, M., YETİM, A.A., AĞAOĞLU, S.A., TAŞMEKTEPLİĞİL, M.Y., "Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk Ve Orta Öğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma" Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1), Ankara, 1997, ss. 41-53.
7. DPT, "Ulusal Bölgesel Düzeyde Gelişme Stratejileri" Ulusal Kalkınma Planı Hazırlıkları, Spor Sektörü, Ankara, 2003.
8. EKİCİ, S., "Türkiye'de Spor Federasyonlarını Oluşturan Fahri (Gönüllü) Çalışanların Spor Politikalarının Oluşumu Ve Uygulamalarına Yaklaşımları" Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, 1996.
9. <http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2003/11/24/spor/spor8.html> (28.12.2003).
10. <http://ytdb.meb.gov.tr/doc/iomys.htm> (16.03.2004).
11. İMAMOĞLU, A. F., "İkibinli Yıllara Doğru Türk Sporuna Üzerine Bazı Gözlemler" Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı1, Ankara, 1992.
12. KARAKUŞ, E., SUNAY, H., "Sporun Kitlelere Yaygınlaştırılmasında, Yerel Yönetimlerin Yeri Ve Fonksiyonuna İlişkin, Ankara İli Metropol İlçeleri Belediye Meclisi Üyelerinin Görüşleri" Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(3), Ankara, 2000, ss. 63-80.
13. KARAKÜÇÜK, S., "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Faaliyet Alanları" Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (1), Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı, Ankara, 1991.
14. KARAKÜÇÜK, S., "Türkiye'de Spor Yöneticilerinin Eğitimi" Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, ss. 357-383, Ankara, 1988
15. KARAKÜÇÜK, S., YETİM, A., "Sporcuların Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etkin Olan Faktörler Üzerine Bir Araştırma", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, ss. 1-22, Ankara, 1997.
16. KARAKÜÇÜK, S., YETİM, A.A., "Okul Müdürlerinin Ders Dışı Etkinliklerin Uygulamalarına Yönelik Sorunları" Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, 26-27 Mayıs, ss. 137-145, Ankara, 2000.
17. KARAKÜÇÜK, S., YETİM, A.A., "Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları" Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 4, Sayı 3, ss. 51-62, Ankara, 1999.
18. SİVRİKAYA, K., TUNCER, İ., KILINÇ, F., BAŞARAN, Z., "İlk ve Orta Dereceli Okullardaki Öğrencilerin Sigara Kullanımında Beden Eğitimi ve Boş Zaman Faaliyetlerinin Rolü (97/98 ve 99/2000 Dönemi)" 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 27-28 Ekim, 2002.
19. SUNAY, Y., SUNAY, H., "Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri Ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyleri" Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1 (4), ss. 35-53, Ankara, 1996.
20. T.C. M.E.B "Milli Eğitim Sayısal Veriler 2002 - 2003" Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2003.
21. YILDIRAN, İ., YETİM, A.A., "Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma" Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1 (3), Ankara, 1996, ss. 36-43.